

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵמֶת הוּא נוֹטְרִיקוֹן. א', אֵמֶת.
מ"ם מֵאָר"ץ. תי"ו, תַּצְמ"ח. כְּלוֹמַר (שם פה
יב) אֵמֶת מֵאָרֶץ תַּצְמַח. מֵאִי מִשְׁמַע, אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, בְּשַׁעַת הַחִיבוּר, צָרִיךְ לְהִיּוֹת שֵׁם הָאֵמֶת
וְהַיּוֹשֵׁר, בְּשַׁעַת שְׁנֵתְהוּה מֵאָרֶץ וּנְתִיבָהּ, וְלֹא
בְּשַׁעַת שְׁנֵתְנַבֵּל. וְהֵינּוּ דְאָמַר רַב הוֹנָא, כָּל בְּנֵי
שָׂאִין בּוֹ יְסוּד, אֵינּוּ כְּלוּם. וְאֵיזְהוּ יְסוּד, שְׁצָרִיךְ
הָאָדָם בְּשַׁעַת הַחִיבוּר, כְּדָקְאֶמְרֵן.

רַבִּי זִירָא אָמַר, זְמַנָּא תָּדָא הָוָה אֲזִילֵנָּא
כְּמַדְבְּרָא, וְאַשְׁכְּחָנָא חַד עֲרַבָּאֵי, דִּהָוָה מְטִיל
אַבְתַּפִּיָּה מְטוּל עֶשְׂרֵה סָאִין, וְהָוָה סָבָא, וְאִמְרָנָא
לִיה, חִילָא דָּא בְּעֵי לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא. אָמַר, לָא
עָבְדוּ לִי אֲבָא וְאִמָּא בְּגִין כְּךָ, אֶלְא לְעוֹבְדָא דָּא.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵמֶת הוּא נוֹטְרִיקוֹן:
 אֶל"ף - אֵמֶת, מ"ם - מֵאָרֶץ, תי"ו -
 תַּצְמ"ח. כְּלוֹמַר, (תהלים פה) אֵמֶת מֵאָרֶץ
 תַּצְמַח. מֵה מִשְׁמַע? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 בְּשַׁעַת הַחִיבוּר שְׁצָרִיךְ לְהִיּוֹת שֵׁם הָאֵמֶת
 וְהַיּוֹשֵׁר, בְּשַׁעַת שְׁנֵתְהוּה מֵאָרֶץ וּנְתִיבָהּ,
 וְלֹא בְּשַׁעַת שְׁנֵתְנַבֵּל, וְהֵינּוּ מֵה שְׁאֵמַר
 רַב הוֹנָא, כָּל בְּנֵי שָׂאִין בּוֹ יְסוּד - אֵינּוּ
 כְּלוּם, וְאֵיזְהוּ יְסוּד שְׁצָרִיךְ הָאָדָם בְּשַׁעַת
 הַחִיבוּר, כְּפִי שְׁאֵמְרֵנוּ.
רַבִּי זִירָא אָמַר, פַּעַם הָיִיתִי הוֹלֵךְ
כְּמַדְבְּרָא, וּמְצָאתִי עֲרַבֵי אֶחָד שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא
עַל כַּתְפוֹ מִשָּׂא שֶׁל " סָאִים, וְהָיָה זְכוּן,
וְאִמְרָתִי לוֹ, הִכָּה הָוָה צָרִיךְ לְעַסֵּק
בְּתוֹרָה! אָמַר, לֹא עָשׂוּ אוֹתִי אֲבִי וְאִמִּי
בְּשִׁבְלִי זֶה, אֶלְא לְמַעֲשֵׂה הָוָה.

דִּאֲנָא שְׁמַעִית לְאָבוּי דְבִשְׁעָתָא דְעָבִיד לִי,
 דְכַסּוּפִיָּה לְבַר הָזָה, דִּיִּהֵא לִיָּה חִילָא
 לְאִיִּתִי עִיבּוּרָא מִן חֲקָלָא. וּבְהֵא עֵיטָא אִימְלֹךְ
 בְּהֵיָא שְׁעָתָא, וְהָא אֲנָא סָבָא מֵאִי אַעְבִּיד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִי מִי שְׁאַבוּתִיו הִרְתְּרוּ
 בְּדָבָר טוֹב. מְנָא לָן, מִן פֶּת שְׁבַע אִם
 שְׁלֹמָה, דְקָרָא מִסְהִיד עָלֵיהּ, שְׁהִיא אִם שְׁלֹמָה
 מִמֶּשׁ. מִשּׁוּם דְאֲתִיִּסִיד מִמְּנָה, מִעֲנִינָה,
 וּמִהִרְהוּרָה, וּמִהִשְׁתְּדִלוּתָהּ, שְׁנֵאָמַר (משלי לא ב) מַה
 בְּרִי וּמַר בַּר בְּטָנִי וְגו'.

אִימִיָּה תִינַח, אָבוּהִי מְנָא לָן. דְכָתִיב (תהלים קכז)
 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשְׁלֹמָה אִם ה' לֹא יִבְנֶה
 בַּיִת שְׂוֵא עֲמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ. וְכִי שְׁלֹמָה אָמַר זֶה
 הַמְזֻמּוֹר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק תָּם וְשָׁלוֹם, אֶלָּא דָּוִד

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׁאֲנִי שְׁמַעִתִי אֶת אָבִי, שְׁבִשְׁעָה שְׁעָה
 אוֹתִי, שְׁתְּשׁוּקָתוֹ לְבִן הַיְתָה שִׁיחָה לּוֹ
 פֶּת לְהִבִּיא תְבוּאָה מִן הַשָּׂדֶה, וּבַעֲצָה הוּוּ
 נִמְלֹךְ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וְהָרִי אֲנִי זְקוֹן, וְכֵה
 אַעֲשֶׂה?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִי מִי שְׁאַבוּתִיו
 הִרְתְּרוּ בְּדָבָר טוֹב. מְנָא לָנוּ? מִפֶּת שְׁבַע
 אִם שְׁלֹמָה, שְׁהִתְנוּב מַעִיד עָלֵיהּ שְׁהִיא
 אָמַר מִלָּא, אָבִל אָבִיו מְנָא לָנוּ? שְׁכַתוּב
 (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשְׁלֹמָה אִם ה' לֹא
 יִבְנֶה בַיִת שְׂוֵא עֲמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ. וְכִי שְׁלֹמָה
 אָמַר אֶת הַמְזֻמּוֹר הָזֶה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,

אָמְרוּ בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמֹה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר
הַנְּבִיא לְדָוִד, (דה"א כב ה) הִנֵּה בֶן נוֹלָד לָךְ, כִּי שְׁלֹמֹה
יִהְיֶה שֵׁמוֹ, אָמַר דָּוִד בֶּן אַחַד הָיָה לִי מִבֵּית שִׁבְעָה,
וּמֵת, עִכְשָׁיו אַחַר יוֹלֵד לִי, מִן שְׁמִיָּא הוּא בָּא. וְאָמַר
שִׁיר זֶה, וְנִתְכַּוֵּן בּוֹ לְשׁוֹם שָׁמַיִם, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב,
שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשְׁלֹמֹה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמֹה אָמְרוּ.

אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת, אִם סִיַּעַתּוֹ לֹא יִסְיַע
בַּבְּנוּנָה הַשְּׁלִימָה שְׁלִי, שָׂוֵא עָמְלוֹ בּוֹנֵיו בּוֹ,
לְשָׂוֵא נַעֲמֹל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁעָמְלָנוּ לְשָׂוֵא,
וּבְגִין הֵהוּא חוֹבָה מֵת. וְאַנָּא אִית לִי לְאַתְטַרְדָּא
מִן יְרוּשָׁלַיִם, וּבְעוֹד שְׂאֲנִי אַצָּא, אִם ה' לֹא יִשְׁמַר
עִיר מְכָל אָדָם, שָׂוֵא שְׂקֵד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, (נ"א פנחס) שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילִגְנָשִׁים לְשִׁמּוֹר
הַבַּיִת, וְהָיָה מֵה דִתְהוּה. וְעַל כֵּן, שָׂוֵא שְׂקֵד שׁוֹמֵר.

לשון הקודש

בבנייה השלמה שלי, שוא עמלו בניו בו,
לשוא נעמל, כמו שהיה בראשונה
שעמלנו לשוא, ובשביל אותו החטא
מת, ואני יש לי להתרד מירושלים,
ובעוד שאני אצא, אם ה' לא ישמר עיר
מכל אדם, שוא שקד שומר. אמר רבי
יצחק, שהניח עשר נשים פילגשים
לשמר הבית, והיה מה שהיה, ועל כן
שוא שקד שומר.

חס ושלום! אלא דוד אמרו ברוח הקודש
על שלמה בשעה שאמר הנביא לדוד
הנה בן נולד לך כו', כי שלמה יהיה
שמו. אמר דוד, בן אחד היה לי מבית
שבע ומת, עכשו אחר יולד לי? מן שמיא
הוא בא! ואמר שיר זה, ונתכונן בו לשם
שמים. זהו שכתוב שיר המעלות
לשלמה, בשביל שלמה אמרו.
אם ה' לא יבנה בית, אם סייעתו לא יסיע

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמָה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה,
 שְׁנַתְּפוּנוּ דָּוִד עָלָיו לְשׁוֹם שָׁמַיִם. וְאִמּוֹ גַם
 בֵּן נִתְּפוּנָה לְשׁוֹם שָׁמַיִם. וַיֵּצֵא מֵהֶם שְׁלֹמָה,
 דְּכָתִיב בֵּיהּ (שם כט כג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמָה עַל כִּסֵּא ה' לְמַלְכָּהּ.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכֹךְ נִקְרָא (משלי לא א) לְמוֹאֵל, מֵאִי
 לְמוֹאֵל, כְּמוֹ לְמוֹ פִי. מְלַמֵּד, שְׁשִׁנְיָהֶם נִתְּפוּנוּ לְמוֹ
 אֵל כְּמוֹ לְאֵל.

וּמִכָּאֵן לְמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְּפוּיִן לְשֵׁם שָׁמַיִם. בְּאוֹתָהּ
 שָׁעָה, נִפְיֵק מִנִּיהַ בַּר דְּמַעְלֵי. וּמָנָא לָן,
 מִשְׁמוֹאֵל, שְׁנַתְּפוּנָה אִמּוֹ עָלָיו תְּמִיד לְשׁוֹם שָׁמַיִם,
 דְּכָתִיב (ש"א א יא) וַנִּתְּתִיו לָהּ, וְכֵן (ש"א ב ז) אֵל הַנַּעַר הַזֶּה
 הִתְּפַלְּלָתִי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי תַבֵּן הַזֶּה,
 מִכָּאֵן יִהְיֶה זְמַיִן לְמוֹא"ל. כְּלוּמַר, נָתוּן הוּא לְאֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן פִּזִּי, וּמָנָא חֲדָא
 תְּוִינָא אֲזִיל בְּאוֹרְחָא, וְעַרְעָנָא בְּהַחֲוָא טוֹרָא

לשון הקודש

וּמִכָּאֵן לְמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְּפוּיִן לְשֵׁם שָׁמַיִם,
 בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹצֵא מִפְּנֵי בֶן מַעְלָה. וּמִנִּין
 לָנוּ? מִשְׁמוֹאֵל שְׁנַתְּפוּנָה אִמּוֹ עָלָיו תְּמִיד
 לְשֵׁם שָׁמַיִם, שְׁכָתוּב וַנִּתְּתִיו לָהּ, וְכֵן אֵל
 הַנַּעַר הַזֶּה הִתְּפַלְּלָתִי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם
 יִהְיֶה לִי תַבֵּן הַזֶּה. מִכָּאֵן יִהְיֶה זְמַיִן
 לְמוֹא"ל, כְּלוּמַר, נָתוּן הוּא לְאֵל.
 שְׁנֵי רַבּוֹתֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן פִּזִּי,

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמָה נֶאֱמַר
 שִׁיר זֶה, שְׁנַתְּפוּנוּ דָּוִד עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם,
 וְאִמּוֹ גַם בֵּן נִתְּפוּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וַיֵּצֵא
 מֵהֶם שְׁלֹמָה, שְׁכָתוּב בּוֹ וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמָה עַל
 כִּסֵּא ה' לְמַלְכָּהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכֹךְ
 נִקְרָא לְמוֹאֵל. מֵהוּ לְמוֹאֵל? כְּמוֹ לְמוֹ פִי.
 מְלַמֵּד שְׁשִׁנְיָהֶם נִתְּפוּנוּ לְמוֹ אֵל, כְּמוֹ
 לְאֵל.

דְּכַפֵּר קַרְדּוֹ, וַהֲוֹ גִּבּוֹרֵי בְּדִיחֵי בְּחוֹלְקֵהוֹן, וּבְתִית
תַּמָּן לִילְיָא חַד דְּשַׁבְּתָא, וַחֲמוֹת לְאוֹשְׁפִיזָאֵי דַּהּוּה
בְּעֵי לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתָהוּ, קָאִים הָאֵי מִהַךְ גִּיסָא
וְצִלֵי, וְקָמַת הִיא מִהַאִיךְ גִּיסָא וְצִלַת. אֲמַרִינָא
לְהוֹן, מָאֵי צְלוֹתְכוֹן בְּשַׁעְתָּא דָּא.

אֲמַרוּ לִי, עֵידָנָא דִידָן, לְזוּוּנָא מִשַּׁבַּת לְשַׁבַּת,
וּמְצִלִינָן צְלוֹתָנָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דִּיהָא לָנָא בַר, דִּיפְלַח פּוֹלְחָנִיה, בַּר דְּחִיל חַטָּאָה,
בַּר דִּיעֲבִיד פִּיקוּדוֹהִי, וְלֹא יִסְטֵי מֵאוּרֵייתָא לְיִמִּינָא
וְלִשְׂמָאלָא. אֲמַרִינָא לְהוֹ, יְהִי רַעְוָא דִּיהָא לְכוֹן
בְּעוֹתְכוֹן, דְּהָא לְשׁוּם שָׁמַיִם קָא עַבְדַּתִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲחֵזִי אֲנִפֵי שְׂכִינְתָא, דְּלִבְתַּר
יִזְמִין עֲרַעִית תַּמָּן, וַחֲזִית הָהוּא בְּרָא
דְּאֲתִיִּילִיד לְהוֹ, וַהּוּה בַר שֶׁבַע שָׁנִין, חָמִי לִי

לשון הקודש

לשבת, ומתפללים את תפלתנו לפני
הקדוש ברוך הוא שיהיה לנו בן שיעבד
עבודתו, בן ירא הטא, בן שיעשה את
מצוותיו ולא יסטה מהתורה לימין
ולשמאל. אמרתי להם: יהי רצון שתהיה
לכם בקשתכם, שהרי לשם שמים
עשיתם.

אמר רבי יוסי: אראה פני השכינה,
שלאחר ימים נקלעתי לשם, וראיתי

פעם אחת הייתי הולך בדרך ופגעתי
באוחו הר של כפר קרדו, והיו האנשים
שמחים בחלקם, ולגתי שם ליל שבת
אחר, וראיתי את מארחי שהיה רוצה
לשכב עם אשתו. עמד זה מצד זה
והתפלל, ועמדה היא מצד ההוא
והתפללה. אמרתי להם: מהי תפלתכם
בשעה זו?

אמרו לי: הזמן שלנו לזווג משבת

בְּבֵיתָא, וְלֹא בָּעָא לְמַלְלָא עִמִּי. אָמַר לִיה אַבּוּהִי,
זִיל לְקַמִּייה, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר, מִסְתַּפִּינָא לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּחֲדִיה, וְלֹא תִקְרָבָא
עִמִּיה, דִּהָא לֹא יַדְעֵנָא אִי אִית לִיה
נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, אִי לָאו. דִּהָכִי אֹולִיף לִי מוֹרִי
יִזְמָא דִּין, דְּכָל מַאן דְּלִית לִיה נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא,
אָסוּר לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּחֲדִיה, וְלֹא תִקְרָבָא עִמִּיה. אָמַר
לִיה, חַס וְשָׁלוֹם, דְּגַבְרָא רַבָּא וַחֲכִימָא דְדָרָא הוּא.

קָרִיב גַּבְאִי, וְלֹא סָפִיק לְמַלְלָא עִמִּי, אָמַר לִי
אַנָּא חָמִי בְּךָ, דְּנִשְׁמָתָא חֲדָתָא אִית בְּךָ,
מִיִּזְמִין זַעֲרִין, וְלֹא אֲזַדְרִיקַת בְּךָ בְּשַׁעְתָּא דְנִפְקַת
לְעֵלְמָא. תְּוֹהִית. אָמַרִית, בְּךָ הוּא, דְרִזּוּק הוּינָא,
בְּךָ לְעֵינָא בְּאוֹרֵינָא, וְאַתִּי־הִבַּת בִּי נִשְׁמָתָא.

לשון הקודש

אָמַר לוֹ: חַס וְשָׁלוֹם, שְׂאִישׁ גְּדוֹל וְהַחֲכָם
שֶׁל הַדּוֹר הוּא.

קָרַב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר
לִי: אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שְׁנֵי נִשְׁמָתוֹת חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ
מִזֶּה יָמִים מוֹעֲסִים, וְלֹא גִזְרָקָה בְּךָ בְּשַׁעֲה
שְׂנֵי־אֶת לְעוֹלָם. תִּמְחַתֵּי. אָמַרְתִּי: בְּךָ
הוּא! שְׂרוּק הֵייתִי, בְּשַׁעֲסִקְתִּי בַתּוֹרָה,
וְנִתְּנָה בִּי נִשְׁמָה.

אותו הגבן שנולד להם, והיה בן שבע
שנים. ראה אותי בבית, ולא רצה לדבר
עמי. אמר לו אביו: לך לפנני, שאיש
גדול הוא.

אָמַר: אֲנִי פוֹחַד לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלַהֲתַקְרַב
עִמּוֹ, שֶׁהֲרִי לֹא יַדְעֵתִי אִם יֵשׁ לוֹ נִשְׁמָה
קְדוּשָׁה אִם לֹא, שֶׁכָּךְ לִמַּד אוֹתִי מוֹרִי
הַיּוֹם הַזֶּה, שֶׁלְּכָל מִי שְׂאִין לוֹ נִשְׁמָה
קְדוּשָׁה, אָסוּר לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלַהֲתַקְרַב עִמּוֹ.

אָמַר לִי, יָדַעְתָּ נַפֶּשׁ חַיָּה, דַּאֲמַר קָרָא, דַּהַנּוֹת מִן
אֶרֶעָא, וְהָא מִשְׁמַע נַפֶּשׁ חַיָּה, אֲמַרִית לִיהּ,
אֵימָא בְרִי.

אָמַר, הָכִי אָמַר לִי מוֹרִי, דְּהִיא נַפְשָׁא
דַּאֲפִיקַת אֶרֶעָא. וּמִן אֶרֶעָא אֶתְנַזְרַת.
אֲבַל הִיא חַיָּיתָא, לְאֶתְנַעֲנַע לְכָאן וּלְכָאן. כְּמָה
דַּעֲבָדִין בְּעִירָא וּרְחֶשָׁא, וְכִלָּא. אֲבַל לִית בָּהּ
סוּכְלָתְנוּתָא וְחֻכְמָתָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, דְּלֹא אֶתְבְּרִיאַת אֵלָּא לְבְּעִירָא וּלְחַיָּיתָא,
לְאֶתְנַעֲנַע בָּהּ בְּלֹא סוּכְלָתְנִי, וּלְאֶשְׁתַּעָּא, פִּד
תִּפְּוֹק, כְּהֵא דְּהַבֵּל דְּפוּמָא.

אֲמַרִית לִיהּ בְרִי, מָאן הוּא רַבָּךְ. אָמַר לִי רַבִּי
אֵלְפִסְנְדָרָאִי. אֲמַרִית לִיהּ, וּמָה לַעִית

יִזְמָא דִּין. אָמַר לִי, הֵאִי קָרָא דְכְּתִיב, (תהלים קיא)

יִרְאֵשִׁית חֻכְמָה יִרְאֵת (דף טו ע"ב) ה' שִׁכְל טוֹב לְכָל

לשון הקודש

בַּעֲבוּרַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁלֹא
נִבְרָאָה אֵלָּא לְבַהֲמָה וּלְחַיָּה לְהַתְנַעֲנַע
בָּהּ לְלֹא הַשְׁכָּל, וּלְהַתְפַּלֵּט כְּשִׁתְּעָא,
כְּהַבֵּל הַזֶּה שֶׁל הַפֶּה.

אֲמַרְתִּי לוֹ: בְּנִי, מִי הוּא רַבָּךְ? אָמַר לִי:
רַבִּי אֵלְפִסְנְדָרָאִי. אֲמַרְתִּי לוֹ: וּמָה לַמְדַּתְּ
הַיּוֹם הַזֶּה? אָמַר לִי: הַפְּסוּק הַזֶּה שִׁכְל טוֹב
(תהלים קיא) יִרְאֵשִׁית חֻכְמָה יִרְאֵת ה' שִׁכְל

אָמַר לִי: יָדַעְתָּ אֵת נַפֶּשׁ הַחַיָּה, שְׁאֲמַר
הַכְּתוּב שְׁחַיָּיתָה מִן הָאָרֶץ, וְהִרִי מִשְׁמַע
נַפֶּשׁ חַיָּה? אֲמַרְתִּי לוֹ: אָמַר בְּנִי.

אָמַר: כִּד אָמַר לִי מוֹרִי, שֶׁהִיא הַנַּפֶּשׁ
שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ, וּמִן הָאָרֶץ הִיא נִזְנָרָה,
אֲבַל הִיא חַיָּה שִׁיכּוּלָה לְהַתְנַעֲנַע לְכָאן
וּלְכָאן, כְּמוֹ שְׂעוּשִׁים בְּהֵמוֹת וּשְׂרָעִים
וְהַבֵּל. אֲבַל אֵין בָּהּ הַשְׁכָּל וְחֻכְמָה

עוֹשִׂיהֶם. כִּךְ אָמַר רַבִּי אֶלְכָּסֶנְדֵּרְאִי, מָה הוּא חֲכָמָה. הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא חֲכָמָה. וּמַעוֹלָם לֹא גִילָה לְשׁוֹם אָדָם, וְלֹא עָתִיד לְהַגְלוֹת, אֲלֵא קִצַּת הַיְמוּנָה לְמֹשֶׁה לְבַד.

וְלֹא עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֲלֵא עָמַד עַל מַה שְּׁלֹא עָמַד אָדָם, עַל הַאִי רֵאשִׁית, שֶׁהִיא חֲכָמָה. וְכֹתִיב בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה, (דברים לג כא) וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ, וַזֶּהוּ חֲכָמָה.

וְאִם תֵּאמַר, הֵא כֹתִיב (מ"א ה כו) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמוֹה. תָּא חֲזִי, לֹא כֹתִיב נָתַן הַחֲכָמָה, אֲלֵא חֲכָמָה, שֶׁעָמַד עַל קִצַּת אֲמוּיַתָּהּ. הַמְּשִׁיחַ עָתִיד לְדַעַת קִצַּתוֹ, וְכֹתִיב בֵּיהּ, (ישעיה א ב) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה וכו'.

וְהַחֲכָמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל, וְקוֹדֵם הַכֹּל, אֲבָל יֵרָאֵת ה', שֶׁכֵּל טוֹב. כְּלוּמַר, הַיֵּרָאֵה

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ, וַזֶּהוּ חֲכָמָה. וְאִם תֵּאמַר, הֲרִי פְתוּב וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמוֹה? בֵּא וְרֵאֵה, לֹא כְּתוּב נָתַן הַחֲכָמָה, אֲלֵא חֲכָמָה, שֶׁעָמַד עַל קִצַּת אֲמוּיַתָּהּ. הַמְּשִׁיחַ עָתִיד לְדַעַת קִצַּתוֹ, שְׁכַתוּב בּוֹ (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה כו'.

וְהַחֲכָמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל וְקוֹדֵם הַכֹּל,

טוֹב לְכֹל עוֹשִׂיהֶם, כִּךְ אָמַר לִי רַבִּי אֶלְכָּסֶנְדֵּרְאִי, מַה הוּא חֲכָמָה? הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא חֲכָמָה, וּמַעוֹלָם לֹא גִילָה לְשׁוֹם אָדָם וְלֹא עָתִיד לְהַגְלוֹת, אֲלֵא קִצַּת הַיְמוּנָה לְמֹשֶׁה לְבַד. וְלֹא עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֲלֵא עָמַד עַל מַה שְּׁלֹא עָמַד אָדָם, עַל הַרֵאשִׁית הַזֶּה שֶׁהִיא חֲכָמָה, שְׁכַתוּב בּוֹ בְּמֹשֶׁה (דברים לג)

נִשְׂאָרָה בַשֶּׁבֶל וּבִינָה, לְדַעַת וּלְחֶקֶר יִרְאֵת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, לְעוֹשֵׂה הַמַּצּוֹת בִּירְאָה בַתְּחִלָּה, עַד שִׁירְגִיל עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת מֵאֲהָבָה.

אָמַרְתִּי לוֹ, מַה שִּׁמְךָ. אָמַר לִי, אֲהָבָה. אָמַרְתִּי לוֹ, מַר אֲהָבָה, וְקָרִיתִי עָלָיו, (ירמיה לא ב) וְאֲהַבֵּת עוֹלָם אֲהַבְתִּידָּ. וְאֵנָּה זְכִינָא לְמַחְמִי לְרַב אָדָּא בְרִיה, וְסַחֲינָא לִיה הָאִי.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, חֲכָם הָיָה אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, שֶׁהָיָה מִכִּיר וַיִּזְדַּע לְכָל מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִי שֶׁהָיָה בּוֹ נִשְׁמָה, כְּשֶׁבָאוּ אֶצְלוֹ הַכִּיר אֶת כָּלָם. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם (נֶפֶשׁ חַיָּה, לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמִכִּיר בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ. וְנִשְׁמָה) לְמִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמִכִּיר בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ. וְכֵן הוּא עַד הַיּוֹם, מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמִכִּיר בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ, וְאֵינוֹ

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

זֶה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, חֲכָם הָיָה אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, שֶׁהָיָה מִכִּיר וַיִּזְדַּע לְכָל מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִי שֶׁהָיָה בּוֹ נִשְׁמָה. כְּשֶׁבָאוּ אֶצְלוֹ, הַכִּיר אֶת כָּלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב) וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם (נֶפֶשׁ חַיָּה, אֵת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמִכִּיר בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ, וְנִשְׁמָה) לְמִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמִכִּיר בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ. וְכֵן הוּא עַד הַיּוֹם, מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ

אֶבֶל יִרְאֵת ה' שֶׁבֶל טוֹב. כְּלוֹמַר, הִירְאָה נִשְׂאָרָה בַשֶּׁבֶל וּבִינָה, לְדַעַת וּלְחֶקֶר יִרְאֵת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם – לְעוֹשֵׂה הַמַּצּוֹת בִּירְאָה בַתְּחִלָּה, עַד שִׁירְגִיל עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת מֵאֲהָבָה.

אָמַרְתִּי לוֹ: מַה שִּׁמְךָ? אָמַר לִי: אֲהָבָה. אָמַרְתִּי לוֹ: מַר אֲהָבָה, וְקָרִיתִי עָלָיו (ירמיה לא ב) וְאֲהַבֵּת עוֹלָם אֲהַבְתִּידָּ. וְאֵנִי זְכִינִי לְרֵאוֹת אֶת רַב אָדָּא בְּנֵי, וְסַפְרִיתִי לוֹ אֵת

עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְלֹא נִשְׁמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵף עַל גַּב דְּהָאֵי נֶפֶשׁ חַיָּה
 אוֹת בְּבַהֲמוֹת וּבְחַיּוֹת וּבְמִינֵיהֶם, וְהַתִּירָם
 לְבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם
 בְּמִיתָתָם, שְׁלֹא יִצְעְרוּם לְאוֹתָם בְּעַלְי נֶפֶשׁ חַיָּה.
 דְּלִית לָךְ כָּל אֵינֶשׁ, דְּלִית בֵּיה נֶפֶשׁ חַיָּה, כְּדֵי
 שְׁיָשׁוּב לְעִבּוּד בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עֲצָמוֹ מִשְׂאָר כָּל
 אָדָם, כְּדֵי לְהַתְּעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, שְׁמְרוּיָהּ בְּזָה
 הַנִּשְׁמָה הַקָּדוֹשָׁה.

לְפִיכָךְ הָאֵי טַבְּחָא, דְּנִפְקָא נְבִילָה מִתַּחַת יְדוּהֵי
 אוֹ טְרִיפָה. זְמָנָא חֲדָא, מְשַׁמְתִּינָן לֵיה.
 שְׁנִית, מְעַבְרִינָן לֵיה. שְׁלִישִׁית, מְכַרְיִזִין עֲלֵיהּ
 בְּשׁוּקֵי, דְּכָל מַה דְּשָׁחִיט הוּא טְרִיפָה. וְלַעוֹלָם לֹא
 נּוֹקִים לֵיה לְטַבְּחָא.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

כְּדֵי לְהַתְּעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, שְׁמְרוּיָהּ
 בְּזָה הַנִּשְׁמָה הַקָּדוֹשָׁה.

לְפִיכָךְ, הַשּׁוֹחֵט הַזֶּה שְׁיִוְצֵאת נְבִילָה אוֹ
 טְרִפָה מִתַּחַת יְדוֹ, פַּעַם אַחַת מִנְּדֵימִים
 אוֹתוֹ, שְׁנִית – מְעַבְרִים אוֹתוֹ, שְׁלִישִׁית
 – מְכַרְיִזִים עָלָיו בְּשׁוּקִים שְׁכָל מַה
 שְׁשׁוֹחֵט הוּא טְרִפָה, וְלַעוֹלָם לֹא נַעֲמִיד
 אוֹתוֹ לְהִיּוֹת שׁוֹחֵט.

וּמְכִיר בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ וְאֵינּוּ עוֹסֵק
 בַּתּוֹרָה, הוּא יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה וְלֹא נִשְׁמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵף עַל גַּב שְׁהַנֶּפֶשׁ
 חַיָּה הוּא יֵשׁ בְּבַהֲמוֹת וּבְחַיּוֹת וּבְמִינֵיהֶם
 וְהַתִּירָם לְבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא עֲלֵיהֶם בְּמִיתָתָם שְׁלֹא יִצְעְרוּ אֵת
 אוֹתָם בְּעַלְי נֶפֶשׁ חַיָּה, שְׂאִין לָךְ כָּל אָדָם
 שְׂאִין כּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה כְּדֵי שְׁיָשׁוּב לְעִבּוּדַת
 בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עֲצָמוֹ מִשְׂאָר כָּל אָדָם

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל זְמַנָּא חֲדָא לָא לִיעָנִישׁ בַּר מִתְּהֵי. וְהָא תַנִּינָן, הָאִי טַבְּחָא דְלֵא מִסַּר סַבִּינָא קַמֵּי חֲכָם, מְשַׁמְתִּינָן לֵיהּ וּמַעֲבִירִין לֵיהּ, וּמַכְרִיזִין אַבְשָׁרִיהּ דְּטַרְפָּה הִיא, וּמָה עַל סַבִּינָא דְלֵא נִמְצְאָת יָפָה הוּא כֶּךָ. עַל מִי שִׁינְעָא נִבְלָה אוֹ טַרְפָּה מִתַּחַת יָדוֹ, אֵינּוּ דִין דְּמִשְׁמַתִּין לֵיהּ וּמַעֲבִירִין לֵיהּ, וּמַכְרִיזִין אַבְשָׁרִיהּ דְּטַרְפָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָנָּא חָמִית לְרַבִּי יְהוּדָה דְּזַמִּין לְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חַנִּי, וְחָזָה טַבְּחָא, וְרַבִּי אַבָּא קָרִינָן לֵיהּ. וְנָכִים תְּהוּא תַרְנַגּוּלְתָּא, וְנִתְכַּוֵּן לְתַרֵּי סִימְנִי, וּבְדַקּוֹ וְאַשְׁכַּחוּ דְּנָכִים חַד סִימְנָא, וְחַד לָא נָכִים.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה אֶתְכּוֹנְנָת. אָמַר, עַל תַּרְיָן סִימְנִין. אָמַר, וְהָא אָנָּא אֲשַׁכְחָנָא

לשון הקודש

על בשרו שטרפה?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי רְאִיתִי אֶת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוֹזִינָן אֶת רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חַנִּי, וְהָיָה שׁוֹחֵט אַחַד שְׁקָרְאוּ לוֹ רַבִּי אַבָּא, וְשָׁחַט תַּרְנַגְלַת אַחַת, וְהִתְכַּוֵּן לְשַׁנֵּי סִימְנִים, וּבְדַקּוֹ וּמִצְאוּ שֶׁשָּׁחַט סִימֵן אַחַד, וְאַחַד לֹא נִשְׁחַט.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה הִתְכּוֹנְנָת?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל פַּעַם אַחַת לֹא יַעֲנֵשׁ חוּץ מִזֶּה? וְהָרִי שְׁנִינּוּ, שֶׁהַשׁוֹחֵט הַזֶּה שְׁלֹא מֵרָאָה סַבִּין לְפָנָיו חֲכָם, מְנַדִּים וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ, וּמַכְרִיזִים עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁהוּא טַרְפָּה? וּמָה עַל סַבִּין שְׁלֹא נִמְצְאָה כֶּל כֶּךָ יָפָה הוּא כֶּךָ - עַל מִי שִׁינְעָא נִבְלָה אוֹ טַרְפָּה מִתַּחַת יָדוֹ, אֵינּוּ דִין שְׁמַנְדִּים אוֹתוֹ וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ וּמַכְרִיזִים

חד נבִים. אֵלָא בְּשָׂרָא הוּא דְכִשְׂרָה, וְאַתָּה לָא תְהִיא
טַבְחָא מִכְּאֵן וְלִהְלֵאתָ. וְאַף עַל גַּב דְּלֵא בְּעֵינָא
בְּוֹנָה בְּשַׁחֲטָה.

אָמַר לִיה ר' יוֹסִי, תְּבַוּוֹנָה לָאו לְהֵא אִיתְמַר,
אֵלָא בְּוֹנָה לְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, דְּנִבִים
לְשָׁמַיִם, וְלֵא לְשׁוּם פְּתָנָם אֲחֵרָן. אֲבָל נְתַבּוּן לְתַרִי
סִימְנִי, וְשַׁחֲט חַד, מוּתָר הוּא בְּדִיעְבַד. דְּתַנּוּ,
הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בְּעוֹף, דִּיעְבַד אֵין, לְכַתְחֵלָה לֵא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, תָּא חֲזוּ, כָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא מִזֶּה
הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, הַתִּירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְבִנֵי אָדָם, מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם נִשְׁמָה לְדַעַת
וְלְחֵבִיר (בְּעִבּוּד בּוֹרָאם). דְּאֵלְמָלִי הוּיָא לְהוּ נִשְׁמָה,
לֵא הוֹתֵרוּ.

לשון הקודש

נתבונן לשני סימנים ושחט אחד - מתר
הוא בדיעבד, ששנינו, השוחט אחד
בעוף - בדיעבד פן, לכתחלה לא.

אמר רבי יעקב, בא וראה, כל מה
שנברא מנפש החיה הזו, התירו הקדוש
ברוך הוא לבני אדם מפני שאין להם
נשמה לדעת ולהכיר (בעבודת בוראם),
שאלמלא הייתה להם נשמה, לא התרו.

אמר, על שני סימנים. אמר, והרי אני
מצאתי אחד שחוט. אלא הבשר הוא
שכשר, ואתה לא תהיה שוחט מכאן
ולחבא. ואף על גב שלא צריך בונה
בשחיטה.

אמר לו רבי יוסי, הבונה, לא לזה נאמר,
אלא בונתו לקדוש ברוך הוא, ששוחט
לשמים ולא לשום דברים אחרים, אבל

שאל רבי אבא לרבי חייה, אמריתון דנשמתא
לא עייל בבר נש, עד דיסתכל בפולחנא
דקודשא בריך הוא, וכדין להוי ליה נשמתא,
ואמריתון דנשמתא היא קדישא, מעליא על פולא.
אם כן מאי תאי דאמר קרא, כל אשר נשמת רוח
חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו. למה מתו,
הואיל ותהו להו נשמתא, תהו להו לאשתזבא. לא
תהו בידיה.

אתו ושייליה לרבי אלעזר בר' שמעון, אמר להו
וכך הוא ודאי, וקרא מסייע לן, דהכי אמר
אבוי, דכד אתי מופנא לא תהו בר נש דיעביד
הקדוש ברוך הוא פגיניה, בר מנת ובנוהי.
וזכותהון לא תהו, אלא לאגין עליהון ועל בתייהון,
ולא תהו סגי זכותהון כל כך, לאגנא על כל דרא.

לשון הקודש

באוי ושאלו את רבי אלעזר ברבי
שמעון, אמר להם, כך הוא ודאי!
והכתוב מסייע לנו שכן אמר אבוי,
שכאשר בא המבול, לא תהו אדם
שיעשה הקדוש ברוך הוא בשבילו, פרט
לנח ובניו, וזכותם לא היתה אלא להגן
עליהם ועל בתיהם, ולא היתה מספיקה
זכותם כל כך להגן על כל הדור.

שאל רבי אבא את רבי חייה, אמרתם
שנשמה אין נכנסת לבן אדם עד
שיסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז
תהיה לו נשמה, ואמרתם שהנשמה היא
קדושה, מעלה על הכל. אם כן, מה זה
שאמר הכתוב (בראשית ז) כל אשר נשמת
רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו,
למה מתו? הואיל והיתה להם נשמה,
היה להם להנצל? לא היה בידו.

וְאֵינֶנּוּ דְהוּוּ זָכָאִין בְּקַדְמִיתָא, כְּגוֹן חֲנוּךְ וְיָרֵד,
 דְחָזָה לְהוֹן נִשְׁמָתָא, וְחֲזִיין לְמִיעָבֵד
 קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהוֹן, (מִיתוּ מִקְדָּמַת דְבָא). וְהִינוּ
 דְאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפִּיו, דְעַל
 אֵינֶנּוּ דְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא חָזָה בְּהוּ. דְלֹא תִימָא דְעַל
 אֵלִין דְהוּוּ בְטוּפְנָא אָמַר קָרָא. אֵלָא אַתָּא קָרָא,
 וְאָמַר, מִכָּל אֲשֶׁר בְּחַרְבָּה מִתּוּ, שְׂלֵא הָיוּ בִימֵי דוֹר
 הַמַּבּוּל, וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֵלָא בְּחַרְבָּה מִתּוּ, כְּלוּמַר
 כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיִיר בְּעוֹלָם צַדִּיק
 לְהִגִּין עַל דוֹרוֹ, וְאִזְ נַעֲשָׂה דִין בְּרִשְׁעִים.

אָמַר לִיה ר' חֲזִיָא לְרַבִּי אַבָּא, לָא אָמַרְתָּ לָךְ
 דְהָאִי גּוּלְתָּא דְדַהֲבָא דְהוּא גּוּלְתָּא
 מְאָרִיִּהוֹן דְמִתְנִיתִין. לִימָא, זָכָאִין אֶתּוֹן מְאָרִיִּהוֹן
 דְמִתְנִיתִין, סְגִי חוּלְקָהוֹן עַל כּוּלָּא לְעֵלְמָא דְאַתִּי.

לשון הקודש

וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֵלָא בְּחַרְבָּה מִתּוּ,
 כְּלוּמַר, כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא
 נִשְׁתַּיִיר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגִּין עַל דוֹרוֹ, וְאִזְ
 נַעֲשָׂה דִין בְּרִשְׁעִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָא לְרַבִּי אַבָּא, לָא
 אָמַרְתִּי לָךְ שְׁחֵלְבוּשׁ חָזָה שֶׁל זָהָב, שְׁהוּא
 לְבוּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה? שְׂאִמַּר,
 אֲשֶׁרִיכֶם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, גְּדוּל חֵלְקֶם עַל
 הַכֹּל לְעוֹלָם הַבָּא.

וְאוֹתָם שְׁהָיוּ צַדִּיקִים בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ
 חֲנוּךְ וְיָרֵד, שְׁהִיתָה לָהֶם נִשְׁמָה, וְרֵאוּיִים
 שְׂנִיעֵשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַנְם, (מִתּוּ
 מִקְדָּם לְבוּ), וְהִינוּ מַה שְׂאִמַּר הַפְּתוּב (שם ח) כֹּל
 אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאַפִּיו, שְׂעַל אוֹתָם
 שְׂנִשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיתָה בְּהֶם. שְׂלֵא תֵאמַר
 שְׂעַל אֵלוּ שְׁהָיוּ בְּמַבּוּל אָמַר הַפְּתוּב,
 אֵלָא בָּא הַפְּתוּב וְאָמַר (שם) מִכָּל אֲשֶׁר
 בְּחַרְבָּה מִתּוּ, שְׂלֵא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאֵי דְכִתְיִב. (תהלים קג
 א) הִלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר הִלְלוּהוּ בְּנִבְ"ל
 וְכַנּוּ"ר הִלְלוּהוּ בְּתוֹ"ף וּמַחֹל הִלְלוּהוּ בְּמִנִּי"ם
 וְעוּגָב. וְכִי צְרִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהֵאֵי.

אֶלֶּא אָמַר דְּוֹד, כָּל מַה שְׁתַּשְׁבַּחוּ לְקַמֵּי קוֹדֶשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא בְּהֵי מִינֵי זְמַר, אֵינּוּ כְּלוּם.
 בְּאָדָם הָאֹמֵר לְחִבְרוּ, עֲבָשׁוּ עֲשֵׂה זֶה וְזֶה, וְכָל
 מַה שְׁתַּעֲשֶׂה אֵינּוּ כְּלוּם, עַד שְׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנֵי.
 כִּךְ אָמַר דְּוֹד, הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע הִלְלוּהוּ
 בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוּמַר אֵינּוּ הִלְלוּ, אֶלֶּא מַהוּ
 הִלְלוּ, כֹּל הַנְּשַׁמָּה תְּהִלָּל יְיָ הִלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינּוּ
 כְּלוּם, אֶלֶּא הִלּוּל הַנְּשַׁמָּה, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב כֹּל
 הַנְּשַׁמָּה תְּהִלָּל יְיָ הִלְלוּיָהּ.

לשון הקודש

עֲשֵׂה זֶה וְזֶה, וְכָל מַה שְׁתַּעֲשֶׂה אֵינּוּ
 כְּלוּם, עַד שְׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנֵי. כִּךְ אָמַר
 דְּוֹד, הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע הִלְלוּהוּ
 בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוּמַר אֵינּוּ הִלְלוּ, אֶלֶּא
 מַהוּ הִלּוּ? כֹּל הַנְּשַׁמָּה תְּהִלָּל יְיָ הִלְלוּיָהּ.
 וְהָאֲחֵר אֵינּוּ כְּלוּם, אֶלֶּא הִלּוּל הַנְּשַׁמָּה,
 זֶהוּ שְׁכִתּוּב (ש) כֹּל הַנְּשַׁמָּה תְּהִלָּל יְיָ
 הִלְלוּיָהּ.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שְׁכִתּוּב (תהלים
 א) הִלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר הִלְלוּהוּ בְּנִבְ"ל
 וְכַנּוּ"ר הִלְלוּהוּ בְּתוֹ"ף וּמַחֹל הִלְלוּהוּ
 בְּמִנִּי"ם וְעוּגָב. וְכִי צְרִיךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֶת זֶה?

אֶלֶּא אָמַר דְּוֹד, כָּל מַה שְׁתַּשְׁבַּחוּ לְפָנֵי
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִנִּי הַזְּמַר הִלְלוּ,
 אֵינּוּ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאֹמֵר לְחִבְרוּ: עֲבָשׁוּ

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וְגו', רַבָּנן פְּתַחֵי בְּהַאי
 קָרָא, (שם מו ט) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים
 אֲשֶׁר שָׁם שָׁמֹת בְּאֶרֶץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה,
 שְׁלֹא כַמֵּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵדַת בְּשָׂר וְדָם.
 מֵדַת בְּשָׂר וְדָם מַעֲשִׂיו מְבַלִּין אוֹתוֹ. (דף טז ע"א) אֲבָל
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וְהֵינּוּ דְאִמְרָה חֲנָה, (ש"א ב ב) אֵין קְדוּשׁ בְּה' כִּי אֵין
 בְּלִתְדָּ. מֵאֵי כִּי אֵין בְּלִתְדָּ. אֵל תִּקְרִי בְּלִתְדָּ,
 אֵלָא בְּלוֹתְדָּ.

כִּךְ הוּא פְּתִיב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וְגו',
 אָמַר רַבִּי אַבָּא, עוֹבְדֵי דְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 דְעֵבִיד לְהוּ בְּעֵלְמָא דִּין, דְּוֹד מְלַכָּא חֲנָה
 בְּהַתְּבַהֲלָא, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ, בּוֹאוּ מִפְּעֵי לֵיהּ.

אֵלָא אָמַר דְּוֹד, כָּל דְּיִירֵי אֶרְעָא דִּי בְּעֵלְמָא דִּין,
 זִילוּ, זִילוּ מִרִּישָׁא דְעֵלְמָא עַד סוּפִיהּ,

 לְשׁוֹן הַקְּדוּשׁ

כִּי אֵין בְּלִתְדָּ. מֵהוּ כִּי אֵין בְּלִתְדָּ? אֵל
 תִּקְרִי בְּלִתְדָּ אֵלָא בְּלוֹתְדָּ.
 כִּךְ הוּא כְּתוּב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים
 וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא שְׁעָשָׂה אוֹתָם בְּעוֹלָם חֲנָה, דְּוֹד
 הַמְּלִךְ הֵיךְ בְּבַהֲלָהּ, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ. בֵּאוּ
 הֵיךְ צְרִיךְ לוֹ לְכַתְּבֵי!
 אֵלָא אָמַר דְּוֹד, כָּל דְּיִירֵי הָאֶרֶץ שְׁבַע עוֹלָם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וְגו', רַבּוּתֵינוּ
 פְּתַחוּ בַפְּסוּק חֲנָה (תהלים מו ט) לְכוּ חֲזוּ
 מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם שָׁמֹת בְּאֶרֶץ.
 אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה שְׁלֹא כַמֵּדַת
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵדַת בְּשָׂר וְדָם. מֵדַת
 בְּשָׂר וְדָם, מַעֲשִׂיו מְבַלִּים אוֹתוֹ, אֲבָל
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.
 וְהֵינּוּ מֵה שְׁאִמְרָה חֲנָה, אֵין קְדוּשׁ בְּה'